

se je od študijskega leta 1850/51 do 1910/11 več kot potrojilo. Pred vstopom na univerzo se je večina študentov izobraževala na kranjskih gimnazijah, le slabih 10% je obiskovalo gimnazije izven Kranjske. Nekateri študenti so pred vpisom na dunajsko univerzo študirali tudi na drugih univerzah monarhije ali izven nje. Prihajali so tako iz mest, trgov kot tudi s podeželja in iz vseh tedanjih socialnih razredov. Da študij na Dunaju ni bil poceni, je mogoče sklepati tudi na podlagi analize poklicne strukture staršev, saj je bilo veliko študentov s Kranjskega iz bogatejšega sloja družin uradnikov, učiteljev in kmetov. Najmanj študentov pa je študiralo iz obrtniških in delavskih družin, kjer so bili starši ali skrbniki zaposleni v industriji. Siromašnejši so imeli štipendije, največ jih je dobilo Knaflevo štipendijo, ki jo je podeljeval akademski senat in je veljala za prestižno. Prebivali niso le v študentskih domovih, temveč tudi pri zasebnikih, v hotelih, različnih zavodih, nekaj pa jih je bilo prvo leto študija v vojašnicah zaradi služenja prostovoljne vojaške službe. Nekateri med njimi, teh je skoraj 30%, so pozneje pomembno posegli v slovenski znanstveni prostor in se s svojim delom zapisali v Slovenski biografski leksikon. Njihova izobrazba je, kot avtor nadalje ugotavlja, vplivala na poznejšo usmerjenost in izoblikovanje meščanske družbe na Kranjskem. S temi ugotovitvami se skupaj s poglavjem, ki primerja še kranjske študente z drugimi študenti dunajske in drugih univerz Monarhije, zaključuje prvi del knjige.

V nadaljevanju sledi drugi del, kjer so omenjeni študenti, sedaj prvič z imeni in priimki objavljeni v registru imatrikuliranih kranjskih študentov, ki je povzet iz univerzitetnih matrik, katalogov študentov, vpisnic in promocijskih matrik doktorjev, in predstavljajo dragocene podatke o vsakem posameznem študentu ter je pomemben vir za nadaljnje zgodovinske raziskave. Iz dokumentov je razvidno, da je 22% vpisanih študentov zaključilo študij z doktoratom, največ, kar polovico med njimi je bilo pravnikov.

Na slovenski knjižni trg tako prihaja delo, ki bralcu jasno in nazorno predstavi tudi drugi, doslej še neraziskani pogled na vloge, ki so jih imeli univerze in študenti v celotnem izobraževanju, razvoju in delovanju družbe v 19. in začetku 20. stoletja. Revolucionarno leto 1848 in dogajanja na Dunaju, povezana z nacionalnim vprašanjem narodov, živčih v monarhiji, v času, ko se je habsburška monarhija preoblikovala iz fevdalne v moderno kapitalistično družbo, niso pustila slovenske študente imune. Pojavile so se zahteve kranjskih študentov po ustanovitvi lastne univerze. Tu se je kazala narodna zavest in spoznanje, da so ti študenti, kasnejši izobraženci (skupaj s štajerskimi, koroškimi in primorskimi) imeli odločilen vpliv pri snovanju in uveljavitvi slovenske moderne narodne zavesti in stvarnosti ter pri oblikovanju enotnega slovenskega

jezika in kulture, saj je izobrazba študentov ključno vplivala in bila izraz napredne izobraženske strukture, ki je imela tudi odločilno vlogo pri oblikovanju meščanske družbe na Kranjskem.

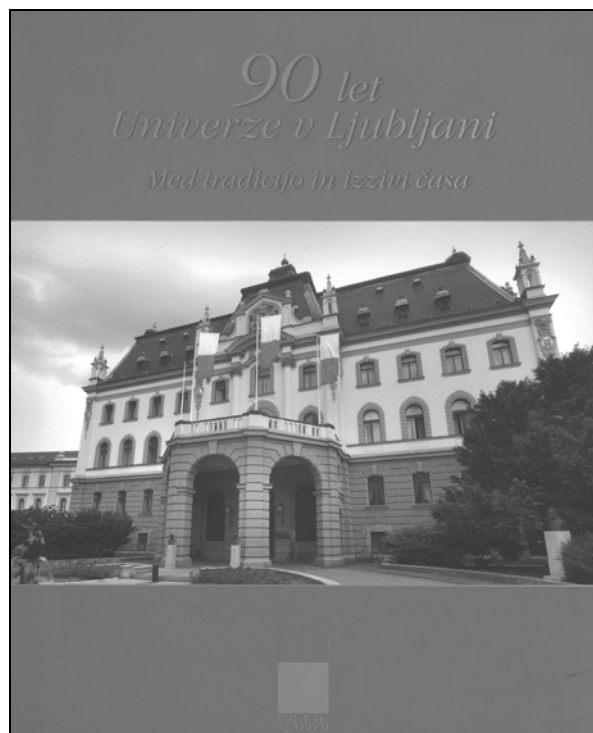
Knjigo je ob 90-letnici ustanovitve Univerze v Ljubljani izdala kot III. zvezek Knjižnica arhiva in muzeja ljubljanske univerze v nakladi 200 izvodov, uredil pa jo je vodja Zgodovinskega arhiva in muzeja Univerze dr. Jože Ciperle.

Tea Anžur

Zbornik 90 let Univerze v Ljubljani – Med tradicijo in izzivi časa. Ljubljana : Rektorat Univerze, 2009, 783 strani.

Rektorat univerze je v jubilejnem letu 2009 izdal obsežno publikacijo z naslovom *90 let Univerze v Ljubljani – Med tradicijo in izzivi časa*, ki obeležuje njeno devetdesetletno delo in nadaljuje tradicijo prejšnjih univerzitetnih zbornikov, ki pa so po vsebinskem obsegu in fotografijah veliko bolj skromni. V začetnem predgovoru rektorica prof. dr. Andreja Kocijančič prikaže položaj in pomen ter najnovejše dosežke ljubljanske univerze v zadnjem obdobju, med katere sodi tudi ustanovitev Kariernega centra za pomoč študentom. Uvodni del knjige s spremno besedo urednika in sodelavcev pa predstavi zgodovinski razvoj univerze ter čas po osamosvojitvi Slovenije.

V nadaljevanju je opisano delo strokovnih služb uprave Univerze, ki so od začetka devetdesetih let poskušale vedno bolj vpeti svojo dejavnost v mednarodno okolje. Sodelovanje ljubljanske Univerze s tujino skladno s priporočili Evropske unije je spodbujalo raziskovalno delo na fakultetah. Mnogi raziskovalci so se vključili v raziskovalne projekte Evropske unije in omogočena je bila izmenjava gostujočih učiteljev in tujih študentov ter sodelovanje v okviru evropskih programov in projektov. Sistem izobraževanja je zahteval temeljito prenovo študijskih programov, načinov poučevanja, ciljno in kakovostno ponudbo programov, nujno povezanost poučevanja in izobraževanja z raziskovanjem ter krepitev vezi z delovnim okoljem in širšo družbo. Na študijskem področju je tako v zadnjih letih sledilo uvajanje novih študijskih programov v skladu z načeli bolonjskega procesa, ki jih je omogočila nova razvojna usmeritev fakultet in so jih kot članice Univerze prve začele izvajati Fakulteta za upravo, Ekonomska fakulteta in Fakulteta za družbene vede. Novi študijski programi so se odpirali na vseh področjih znanosti in umetnosti: v humanistiki, družboslovju, umetnosti, medicini, naravoslovju, tehniki in tehnologiji.

V poglavju Univerza v Ljubljani včeraj in danes se tako predstavijo vse članice Univerze z dejavnostmi in dosežki, ki imajo skupne teme: organizacijski razvoj, kadrovske potencial, študijski programi, pedagoško in raziskovalno delo, mednarodna dejavnost, računalništvo in informatika, založniška in publicistična dejavnost, prostorske razmere. Opisani so oddelki, katedre, knjižnice in druge organizacijske enote članic, poleg tega pa tudi značilnosti posamezne fakultete in njeno zgodovinsko ozadje, iz česar je razvidna tudi celotna organizacijska struktura Univerze v preteklosti. Iz prispevkov avtorjev, ki so opisovali zgodovino posamezne fakultete, je razviden razvoj, ki je iz prvotnih petih fakultet (filozofska, pravna, medicinska, tehniška, teološka) prinesel ljubljanski univerzi 26 članic. Z izjemo tehniške fakultete, ki se je do konca šestdesetih letih razdelila na več samostojnih fakultet (Fakulteta za elektrotehniko in strojništvo, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Fakulteta za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko tehnologijo), so nadaljevale svojo dolgoletno tradicijo prvotne štiri fakultete. Kot prva na novo ustanovljena se jim je pridružila Ekonomska fakulteta, ki se je ob ustanovitvi leta 1946 imenovala Gospodarska fakulteta. Biotehniška fakulteta in Naravoslovnotehniška fakulteta, ki sta združevali naravoslovje in tehnologijo, sta postali novi članici Univerze v šestdesetih letih. Kot deseta članica je bila leta 1970 v Univerzo sprejeta Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo in se je leta 1991 preimenovala v Fakulteto za družbene vede. Leta 1975 je z novim zakonom prišlo do združevanja desetih fakultet, ki

so se jim kot članice pridružile še Visoka šola za telesno kulturo, šest višjih šol (Višja pomorska in prometna šola Piran, Višja šola za socialne delavce, Višja šola za zdravstvene delavce, Višja tehniška varnostna šola, Višja upravna šola, Pedagoška akademija) skupaj s tremi umetniškimi akademijami. Višje šole so do konca devetdesetih let pridobile sprva status visokih šol in kasneje fakultet. Leta 2009 je Visoka zdravstvena šola kot najmlajša visoka šola postala fakulteta. Naravoslovnotehniška fakulteta, ki organizacijsko spada med novejšje fakultete, je nastala leta 1995 po razdružitvi Fakultete za naravoslovje in tehnologijo in ima danes pet oddelkov: za geologijo, za kemijsko izobraževanje in informatiko, za materiale in metalurgijo, za rudarstvo in za tekstilstvo. Nekatere študijske smeri so se v toku razvoja osamosvojile. Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo po odcepitvi arhitekturnega oddelka leta 1996 nosi ime Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, prav tako je nastala nova Fakulteta za arhitekturo. Samostojno pot so začrtale še Veterinarska fakulteta (1990) po odcepitvi veterinarskega oddelka Biotehniške fakultete, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo (1994), v katero je bila leta 1995 vključena Višja tehniška varnostna šola kot Oddelek za tehniško varnost, ki izvaja visokošolski študijski program varstva pri delu in požarnega varstva, Fakulteta za farmacijo (1994), Fakulteta za matematiko in fiziko (1995), Fakulteta za računalništvo in informatiko (1996). Do leta 1960 je bila v sestavu Univerze Narodna in univerzitetna knjižnica, ki je bila formalno ustanovljena leta 1938, ko je Univerza prevzela Državno študijsko knjižnico. Z ljubljansko univerzo se je ponovno povezala leta 2003 skupaj s Centralno tehniško knjižnico, ki jo je za področja tehnike in nekaterih disciplin naravoslovja ustanovila Univerza v Ljubljani. Slednja je v zborniku opisana kot zadnja in predstavlja poleg 26 članic Univerze še drugo pridruženo članico skupaj z Narodno in univerzitetno knjižnico.

Monografijo zaključujejo imensko in krajevno kazalo, kazalo avtorjev ter seznam objavljenih fotografij in slik. V prilogi je naveden seznam rektorjev, prorektorjev, dekanov in častnih doktoratov po letu 1994. Publikacijo je vsebinsko zasnoval in uredil njen urednik dr. Jože Ciperle v sodelovanju z uredniškim odborom, oblikovalo jo je podjetje Rogač RMV, d.o.o. Ljubljana in natisnil Collegium Graphicum d.o.o. Ljubljana v nakladi 600 izvodov.

Tea Anžur